

Rodni aspekti klimatskih promjena

Analiza kapaciteta NVO-a da integrišu rodne aspekte klimatskih promjena u svoje programe i projekte

Sanja Elezović, konsultantkinja UNDP

Uloga NVO-a u rodno odgovornim klimatskim politikama – opšti pogled

- Nevladine organizacije igraju važnu ulogu u osiguravanju da kreiranje i sprovođenje politike uključuje rodno pravedna rješenja zasnovana na potrebama i učešću svih društvenih grupa, posebno žena, kao i onih grupa koje su osjetljive i marginalizovane (i žena unutar tih grupa).
- NVO-i su takođe važni u osiguravanju da svi, pogotovo žene, osjetljive i marginalizovane grupe, imaju jednak udio u raspodjeli benefita koji proizilaze iz politika klimatskih promjena, bilo da je u pitanju informisanje, jačanje kapaciteta, ekonomski benefiti i slično.

Kako NVO-I mogu doprinijeti

- Kroz prikupljanje, analizu i širenje informacija o izazovima u životnoj sredini, kao i o specifičnim ranjivostima različitih društvenih grupa.
- Kroz sprovođenje klimatskih akcija, NVO-I mogu pomoći izgradnji otpornosti lokalnog stanovništva na klimatske promjene, podizanju svesti lokalnog stanovništva i mobilisanje pojedinaca/ka i društvenih grupa da učestvuju u odlučivanju i pravednoj raspodjeli benefita.
- Kroz rodno odgovorno praćenje procesa implementacije klimatskih akcija, kao i kroz proces učenja, razmjenu najboljih praksi itd.

Analiza kapaciteta crnogorskih NVO-a

Ciljevi istraživanja

- Procijeniti da li i na koji način crnogorske NVO razumiju i ukrštaju rodnu ravnopravnost i klimatske promjene kroz svoje programe i projekte, te kako osnažuju lokalne žene, muškarce i ugrožene grupe da učestvuju u javnim politikama;
- Identifikovati polazne tačke za učešće NVO-a u rodno osjetljivim klimatskim akcijama u budućnosti (politike ublažavanja i prilagođavanja)
- Razviti preporuke za izgradnju kapaciteta NVO-a za učešće u klimatskim akcijama.

Predmet i metode istraživanja

- NVO-i koji se bave zaštitom okoline/klimatskim promjenama/održivim razvojem
- NVO-i koje rade u oblasti rodne ravnopravnosti, zaštite i osnaživanju žena i marginalizovanih grupa (
- Online upitnik, desk istraživanje, intervjui sa NVO-ima
- Istraživanje je sprovedeno u periodu jul – septembar 2021

Glavni nalazi 1

- Crnogorske NVO koje su bile predmet istraživanja još uvijek nisu spremne da učestvuju u kreiranju, sprovođenju i monitoringu rodno odgovornih klimatskih politika
- Iako neke NVO koje se bave zaštitom životne sredine/klimatskim promenama/održivim razvojem integrišu neka od rodni pitanja u svoje projekte, očigledno je da je ovaj pristup više usmeren od strane donatora, nego što je dio njihove misije.
- NVO koje rade na rodnoj ravnopravnosti/zaštiti i osnaživanju žena, ranjivih i marginalizovanih grupa još su manje sposobne da u svoj rad uključe pitanja životne sredine/ klimatskih promjena.
- Kada je u pitanju organizaciona kultura, može se zaključiti da većina svih ispitanih NVO prihvata rodnu ravnopravnost kao jednu od svojih organizacionih vrijednosti.

Glavni nalazi 2

- Obje vrste NVO-a su usmjerene na usku oblast kojom se bave i rijetko sprovode interdisciplinarni pristup.
- Postoji ad hoc saradnja između različitih tipova organizacija, ali nedostaje istinsko razumijevanje na koji način bi organizacije mogle imati koristi od saradnje i međusobne razmjene znanja
- Ulazne tačke za ovu vrstu sinergijskog rada već postoje - učešće nevladinih organizacija u radnim grupama za pregovore sa EU, implementaciju Zelene agende, kao i proces kreiranja, implementacije i praćenja politika ublažavanja i prilagođavanja

Glavni nalazi 3

- Samo trećina od ukupnog broja NVO koje su učestvovala razumije uzroke i posljedice klimatskih promjena;
- Oba tipa NVO -a imaju pozitivan stav prema rodno osjetljivim klimatskim politikama i spremne su da dalje izgrađuju kapacitete za ukrštanje rodne ravnopravnosti i klimatskih promjena.
- Kapaciteti nevladinih organizacija za podizanje svijesti javnosti, mobilizaciju učesća lokalnih žena, muškaraca i ranjivih grupa u politikama prilagođavanja i ublažavanja i dalje su nedovoljni. Samo mali procenat NVO ima redovnu komunikaciju sa građanima.

Preporuke za NVO-e 1

- Ova dva tipa NVO-I bi trebalo da rade na umrežavanju organizacija i saradnji stručnjaka/kinja i aktivista/kinja u cilju razmjene znanja i iskustava i postizanju boleg efekta svog rada
- Sve NVO bi trebalo da rade na podizanju svojih kapaciteta za mobilizaciju lokalnih žena i muškaraca, ranjivih i marginalizovanih grupa, za učešće u procesu donošenja odluka vezanih za klimu.
- Lokalne nevladine organizacije trebalo bi da organizuju događaje i kampanje kojima se stimuliše učešće lokalnih žena i muškaraca, ranjivih i marginaliziranih grupa, kako bi informisali ljude o posljedicama klimatskih promjena i pomogli im u osmišljavanju ideja i rješenja za politike prilagođavanja i ublažavanja.

Preporuke za NVO-e 2

- NVO koje rade na zaštiti prava i osnaživanju žena, ranjivih i marginalizovanih grupa trebalo bi da rade na podizanju razumijevanja i znanja o rodnoj dimenziji klimatskih promjena, kao i na razvoju rodno odgovornih projekata i indikatorima za praćenje rodne odgovornosti politika klimatskih promjena.
- NVO koje se bave održivim razvojem trebalo bi da rade na podizanju kapaciteta za razumijevanje pristupa zasnovanog na ljudskim pravima i integrisanja rodne odgovornosti u klimatske politike. Takođe, konsultacije sa stručnjacima/kinjama za rodnu ravnopravnost tokom pisanja i implementacije projekata su veoma poželjne. Rodno odgovorni monitoring bi trebalo da bude sastavni dio projektnog ciklusa.

Preporuke na NVO-e 3

- Sve NVO bi trebalo da se češće konsultuju sa svojim ciljnim grupama kako bi osigurale uključenost svih. Potrebno je redovno procenjivati potrebe ljudi, njihovo znanje i razumevanje klimatskih promjena.
- Potrebno je razviti posebne programe obuke i priručnike za mobilizaciju lokalnog stanovništva, naročito žena iz ruralnih područja i marginalizovanih grupa.
- Sve NVO bi trebalo da unaprijede komunikaciju sa javnošću putem veb stranica prilagođenih korisnicima/cama, društvenih mreža, podcasta i drugih oblika komunikacije.

Preporuke za Vladu 1

- Uspostavljanje bolje strukturisane saradnje sa NVO-ima u Radnoj grupi za pregovore sa EU kroz uvođenje jasnih procedura u vezi sa blagovremenim informisanjem, participativnim odlučivanjem i transparentnošću procesa.
- U skladu sa novom metodologijom pregovaranja sa EU, neophodan je novi međuresorni i interdisciplinarni pristup, pa je neophodno graditi kapacitete svih članova/ca radnih grupa, uključujući NVO-e, o interdisciplinarnim i međusektorskim pitanjima poput rodne dimenzije klimatskih promjena, pravedne tranzicije, učešća lokalnog stanovništva u zaštiti biodiverziteta itd.
- Predstavnicu NVO koje se bave rodnom ravnopravnošću trebalo bi da bude uključena u Radnu grupu za Poglavlje 27 (tj. Klaster 4)

Preporuke za Vladu 2

- Potrebna je reforma finansiranja projekata NVO iz sredstava sektorskih ministarstava. Neophodno je uvesti efikasniji mehanizam za blagovremeno objavljivanje poziva za dostavljanje prijedloga projekata i donošenje odluka o dodjeli bespovratnih sredstava, kako bi se pratila dinamika pregovaračkog procesa.
- U skladu sa Zelenom agendom EU, rodna i klimatska pravda trebalo bi da budu prepoznati kao vodeći principi u djelovanju u oblasti klimatskih promjena. U tom cilju, Ministarstvo životne sredine trebalo bi da razvije jasne smjernice i da radi na povećanju baze znanja o rodnim aspektima klimatskih politika kroz savjetovanja sa zainteresovanim stranama

Preporuke za Vladu 3

- Ministarstvo pravde, ljudska i manjinska prava, u okviru svojih redovnih kvartalnih foruma sa NVO, trebalo bi da uključi pitanja vezana za prilagođavanje i ublažavanje klimatskih promjena
- U okviru nove Strategije za saradnju Vlade sa NVO, potrebno je uvesti obavezno finansiranje resursnih centara za NVO na lokalnom nivou, kako bi se obezbijedila stalna podrška lokalnim NVO, pokretima na lokalnom nivou i aktivistima za njihovo građansko učešće u lokalnom odlučivanju.

Preporuke za lokalne samouprave

- Lokalne samouprave bi trebalo da osnuju lokalne savjete za saradnju po pitanjima vezanim za klimu, poput smanjenja rizika od katastrofa, prilagođavanja na klimatske promjene, razvoja lokalnih zelenih preduzeća, uvođenja zelene energije itd. U savjetima bi trebalo da učestvuju lokalni NVO-i i lokalno stanovništvo
- Lokalni savjeti bi trebalo da budu sastavljeni u skladu sa demografskim i socijalnim sastavom opštine u pogledu starosti učesnika/ca, obrazovanja, zdravstvenog statusa, društvenog okruženja, pristupa uslugama, nivoa izloženosti klimatskim promjenama itd.

Preporuke za donatore

- U okviru implementacije Zelene agende, dio finansija namijenjen NVO -ima trebalo bi dodijeliti resursnim centrima za NVO -e, kako bi se ojačali njihovi kapaciteti za pružanje obuka i savjetovanje NVO -a o temama vezanim za klimatske promjene, rodno osjetljivu i pravednu tranziciju.
- U pozivima za podnošenje predloga za finansiranje projekata NVO u okviru Zelene agende, trebalo bi uvesti strožije zahtjeve koji se odnose na redovne konsultacije NVO sa ciljnim grupama, kako bi se omogućio pristup “odozdo prema gore”, kao i zahtjeve vezane za rodnu dimenziju projekata (postojanje rodno odgovornih ciljeva, aktivnosti i indikatora, kao i obavezne konsultacije sa NVO koje rade na zaštiti i osnaživanju žena i marginalizovanih grupa), kako bi se omogućila pravedna tranzicija, rodna odgovornost i učešće građana u kreiranju i sprovođenju politika.

Hvala!